

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohtkan

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku fylkkamánni
Tromssan ja Finnmárkun maaherra*

Istandsetting og bruk av verneverdige og freda bygninger og anlegg

Det finnes flere muligheter for å søke midler til å sette i stand gamle hus og anlegg. Her finner du oversikt over flere tilskuddsordninger, tips og råd om bygningsvern, muligheter dersom man vil etablere kulturarenaer som galleri, konsertsal etc.

REDNINGSPLANKEN

Redningsplanken er Troms fylkeskommunes tilskuddsordning til verneverdige bygninger og anlegg. Ordningen er ment som førstehjelp for å hindre ytterligere forfall i påvente av at det søkes tilskudd fra andre instanser, eller til hastetiltak med stor effekt før mer omfattende restaurering. Uthusbygninger som naust, sjåer, fjøs m.v. vil bli prioritert. Aktuelle tilskuddsbeløp vil være i størrelsesorden 10 000-30 000 kr. Søknad sendes Troms fylkeskommune. Søknadsfrist er 15. januar.

tromsfylke.no/tjenester/tilskudd/redningsplanken

KULTURMINNEFONDET

Gjennom Kulturminnefondet kan private eiere få støtte til tiltak for å bevare sine verneverdige kulturminner. Også frivillige lag og foreninger, enten de eier kulturminnene selv eller forvalter dem på vegne av andre, kan søke. Kulturminnefondet støtter tiltak på alle typer faste kulturminner, som hus og bygninger, fartøy, hageanlegg og kulturlandskap. I prioriteringene legges det vekt på kommunenes kulturminneplaner, med formålet om at et mangfold av landets kulturminner blir bevart og tatt i bruk i framtida for felles opplevelse, kunnskap og verdiskaping. Kulturminnefondet har ingen fast søknadsfrist, men behandler søknader fortløpende.

kulturminnefondet.no

NORSK KULTURARV

Stiftelsen Norsk Kulturarv har med ujevne mellomrom aksjoner der det er mulig å søke om tilskudd til istandsettingsarbeider på bygninger. En av aksjonene er *Ta et tak*. I 2019 er det en aksjon for istandsetting av gamle fjøs og landbruksbygg i Nord-Norge - *Uthus i nord*. Søknadsfrist for *Uthus i Nord* er 20. mars 2019.

kulturarv.no

SMIL

SMIL (Spesielle miljøtiltak i jordbruket) skal fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, bl.a. istandsetting av bygninger. Bruk som er berettiget produksjonstilskudd og eierdommer som drives av bruk som er berettiget produksjonstilskudd kan søke. Ordningen administreres gjennom de kommunale landbrukskontorene og søknader sendes kommunen. Søknadsfrister varierer. Det er et krav at søker er registrert i Enhetsregisteret som et foretak. Ta kontakt med kommunen din for mer informasjon.

landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/spesielle-miljotiltak/om-tilskudd-til-spesielle-miljotiltak-i-jordbruket

FORTIDSMINNEFORENINGEN

Fortidsminneforeningens målsetting med sine tilskuddsmidler er følgende:

- Bidra til at færre kulturminner går tapt.
- Styrke og ivareta tradisjonelle håndverksteknikker.
- Sikre kulturminner som er allment tilgjengelige.

Søknadsfrist er 1. mars.

fortidsminneforeningen.no

RIKSANTIKVARENS MIDLER TIL FREDA BYGNINGER OG KYSTKULTUR

Riksantikvaren har midler til istandsetting av freda bygninger og kulturhistoriske bygninger tilknyttet kystkultur. Midlene søkes via fylkeskommunen. Søknadsfrist til fylkeskommunen er 1. desember. Det er ikke eget søknadsskjema for ordningen. Søknaden må bl.a. inneholde en god beskrivelse over de tiltak som tenkes utført, kostnadsoverslag og god fotodokumentasjon.

SAMETINGETS MIDLER TIL FREDA, SAMISKE BYGNINGER

Samiske bygninger fra før 1917 er automatisk fredet etter kulturminneloven. Eier du en fredet, samisk bygning kan du søke Sametinget om midler til istandsetting av dette.

sametinget.no/tilskudd-og-stipend/tilskudd-til-samiske-kulturminner

STIFTELSEN UNI

Stiftelsen UNIs formål er å fremme allmenntilgjengelig virksomhet innen skade- og miljøvern, og de støtter tiltak som verner mennesker og fortidsminner. Det er mulig å søke støtte til bygningsvern og fartøyvern - spesielt med fokus på sikkerhet (brann m.v.) men også andre tiltak. Søknader behandles flere ganger hvert år.

stiftelsen-uni.no

SPAREBANKSTIFTELSEN

Også Sparebankstiftelsen kan i visse tilfeller gi støtte til bygningsvern. Flere banker har ordninger med tildeling av støtte til ulike formål.

sparebankstiftelsen.no

TILSKUDD TIL VERDISKAPINGSARBEID

Riksantikvaren har en tilskuddsordning til eiere og forvaltere av freda og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Målet med tilskuddsordningen er å stimulere til at kulturminner og kulturmiljø blir tatt i bruk i utvikling av lokalsamfunn og som grunnlag for miljørettet, økonomisk, sosial og kulturell utvikling. Følgende prosjekter prioriteres:

- Prosjekter som revitaliserer og gir ny bruk til kulturminner og kulturmiljø som ikke lenger har opprinnelig funksjon.
- Prosjekter som tar i bruk kulturminner og kulturmiljø for å fremme økonomisk vekst og bærekraftig utvikling.
- Prosjekter som integrerer verdiskaping med andre satsinger i kulturminnepolitikken, som fredning, verdensarv, landskapsforvaltning, kulturminneplaner, byutvikling m.v.
- Prosjekter som utvikler og tar i bruk nye metoder, verktøy og teknologi.

Mer informasjon finner du på Riksantikvarens nettside:

riksantikvaren.no/veiledning/tilskot/tilskot-til-verdiskapingsarbeid

INNOVASJON NORGE - TILSKUDD OG LÅN TIL UTVIKLING AV LANDBRUKSEIENDOMMER

Ønsker du å videreutvikle en tilleggsnæring på gården. Du kan søke om tilskudd og lån hos Innovasjon Norge dersom du har et lønnsomt prosjekt. Innovasjon Norge kan gi finansiering til eiere av landbrukseiendom eller bedrifter med tilknytning til landbrukseiendommer. De gir også støtte til mindre næringsmiddelbedrifter som samarbeider med primærprodusenter.

Dette kan finansieres:

- Tilskudd til aktiviteter som naturlig inngår i avklaring og utvikling av selve forretningsidéen. Det kan være markedsundersøkelser, utarbeidelse av en forretningsplan og planlegging av selve etableringen.
- Tilskudd til utvikling av tjeneste/produkt frem til markedsintroduksjon.
- Tilskudd til bedriftsutvikling som produktutvikling, kompetansebygging, markedsundersøkelser, testsalg, nettverksbygging og markedsføring av nye produkter.
- Tilskudd til investeringer i produksjonsanlegg/driftsbygninger og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter.
- Tilskudd til mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte.
- Lån til investeringer.

innovasjonnorge.no/no/tjenester/landbruk/finansiering-for-landbruket

Råd og tips for istandsetting og bruk

BYGG OG BEVAR

På nettportalen til Bygg og Bevar finner du gode, praktiske råd om det meste innenfor bygningsvern.

byggogbevar.no

RIKSANTIKVARENS RÅD OM BYGNINGSVERN

Riksantikvaren har mange gode råd som kan være nyttig for deg som ønsker å ta vare på gamle hus. Her kan du lese om istandsetting av vinduer og dører, takteking, maling, ildsteder og mye mer.

riksantikvaren.no/veiledning/raad-om-bygningsvern

FORTIDSMINNEFORENINGENS GODE RÅD TIL EIERE AV GAMLE HUS

Fortidsminneforeningen har en hefteserie «Gode råd». Her får du verdifull kunnskap om blant annet gamle vinduer, tapeter, gardiner, fargebruk, tak, yttervegger, mur, listverk og hager. Heftene kan bestilles fra Fortidsminneforeningen.

fortidsminneforeningen.no

ROM FOR KULTUR

En erfarings- og ressursbank for utvikling av kulturarenaer i Troms. Rom for kultur er en tverrfaglig satsing i Troms fylkeskommune hvor målet er å tilpasse ulike typer bygninger til gode arenaer for kulturaktiviteter som konserter, gallerier, teater osv. Det er utviklet flere kulturarenaer, også i eldre, verneverdige bygninger. På nettsiden finner du oversikt over tiltak som er gjennomført, tips og erfaringer, oversikt over finansieringsordninger og ulike fagressurser i landsdelen.

romforkultur.tromsfylke.no

Freda, vernet, verneverdig

Disse begrepene er mye brukt i forbindelse med kulturminner, og blir ofte brukt om hverandre. Her kan du lese hva begrepene betyr.

FREDA KULTURMINNER

Fredning er den strengeste form for vern. Fredning innebærer at inngrep/endringer på kulturminnet, som går utover vanlig vedlikehold, må godkjennes av myndighetene.

Fredning gjøres iht. kulturminneloven og svalbardmiljøloven. Kulturminner kan være vedtaksfreda eller automatisk freda. Et vedtaksfreda kulturminne er freda av Riksantikvaren gjennom særskilt vedtak for det enkelte kulturminnet. Et automatisk freda kulturminne er freda direkte gjennom kulturminneloven eller svalbardmiljøloven, uten særskilt vedtak.

Freda kulturminner er registrert i Riksantikvarens kulturminne-database Askeladden og i Kulturminnesøk, som er publikums-utgaven av Askeladden.

kulturminnesok.no

AUTOMATISK FREDA KULTURMINNER

- Alle kulturminner som er fra før 1537 (reformasjonen).
- Samiske kulturminner fra før 1917.
- Ikke-samiske, stående bygninger fra perioden 1537-1649.
- Båter, vrak og last eldre enn 100 år.
- Mynter fra før 1650.
- Kulturminner på Svalbard fra før 1946.

VERNEVERDIGE/BEVARINGSVERDIGE KULTURMINNER

Betegnelse verneverdig og bevaringsverdig betyr det samme. Dette er kulturminner som man vurderer å ha så stor verdi at de bør tas vare på for fremtiden.

De mest verneverdige kulturminnene er av nasjonal verdi. Det er først og fremst disse som fredes etter kulturminneloven. Kulturminner kan også ha regional eller lokal verdi. Normalt er det kommunene som verner slike kulturminner ved hjelp av plan- og bygningsloven (reguleringsplan).

Flere kommuner har gjennom arbeid med kulturminneplaner valgt ut et antall lokalt/regionalt, verneverdige kulturminner som er registrert i kulturminnedatabasen Askeladden.

En annen måte å markere at et kulturminne er verneverdig, er listeføring. Det innebærer at kulturminnet er oppført på en liste over objekter som skal forvaltes på en nærmere definert måte, som for eksempel Listen over verneverdige kirker. NBI-registeret (nasjonale interesser i by) er en vurdering gjort av Riksantikvaren av bygningsmiljø av nasjonal interesse. I Troms og Finnmark er deler av sentrumsbebyggelsen i Harstad, Tromsø, Alta, Hammerfest, Honningsvåg, Vardø, Vadsø og Kirkenes med i registeret.

De fleste verneverdige kulturminner er ikke formelt vernet etter kulturminneloven eller plan- og bygningsloven. Mange blir likevel tatt godt vare på fordi de oppfattes som verdifulle av eiere og brukere.

SEFRAK

SEFRAK (Sekretariatet for registrering av faste kulturminner i Norge) er et landsdekkende register over eldre bygninger. SEFRAK-registreringen ble gjennomført i perioden 1975-1995. Registeret omfatter bygninger bygd før 1900 og i deler av Troms og hele Finnmark før 1945. Bygningene i SEFRAK-registeret er i utgangspunktet ikke tillagt spesielle restriksjoner. Registreringene fungerer mer som et varsko om at kommunen bør ta ei vurdering av verneverdien før det eventuelt blir gitt løyve til å endre, flytte eller rive bygningen. For bygninger eldre enn 1850 er det lovfesta i kulturminneloven at ei vurdering av verneverdien må gjøres før søknad om endring eller rivning kan godkjennes. Slike søknader skal vurderes av fylkeskommunen.

Troms fylkeskommune

Postboks 6600, 9296 Tromsø

77 78 80 00

postmottak@tromsfylke.no

Foto forside: May Britt Odden

Foto side 11: Ole Kroken